

Moeras-, oever- of boezemland

In de lage delen van Nederland liggen in boezemwateren of in de natste delen van polders soms kleine stukjes land die te nat en vaak ook te klein zijn voor rendabel agrarisch gebruik. Afhankelijk van de streek noemen we deze schraalgronden of moeras-, oever-, boezem-, boven- of hooilandjes. Op zulke landjes groeit een grazige, soortenrijke vegetatie. Aan de rand is vaak een rietstrook aanwezig. In enkele gevallen staan er ook bomen, vaak wilg en zwarte els.

Doelstellingen

- grazige kruidenvegetatie
- hoogopgaande ruigtevegetatie
- moerasbosje
- voedsel- en voortplantingsgebied voor zoogdieren, reptielen en insecten
- bijdrage aan een aantrekkelijk landschap

Winst voor de natuur

In een boezemlandje komen plantensoorten voor als dotterbloem, echte koekoeksbloem, veenpluis en rietorchis. Zoogdieren, zoals de woelrat, vinden er een voortplantingsplek. De ringslang, een reptiel, treft er een plekje om te zonnen en te jagen. Soms bezoeken onverwacht grote aantallen watersnippen boezemlandjes met hier en daar slikkige plekken, wat ruige vegetatie en verder weinig verstoring. Ze vinden er voedsel en een veilige plek om te schuilen. Ook vlinders zoeken er voedsel, zoals het bruin zandoogje en libellen, zoals de platbuik. Is er een moerasbosje aanwezig, dan broeden er vaak vogels, zoals fitis en soms een ransuil (in een oud kraaiennest).

Meest geschikte lokaties

- met een continue hoge waterstand en geringe golfslag van passerende boten: de vochtvoorziening is dan voldoende gegarandeerd en is er weinig risico op afslag;
- in de buurt van andere moeras-, oever- en boezemlandjes: planten en dieren bereiken zo'n landje eerder dan wanneer dat geïsoleerd ligt;
- op plaatsen zonder verstoring door bemesting, bestrijdingsmiddelen en vervuiling;
- langs fiets- en wandelpaden: hier kunnen recreanten ook genieten van de natuur in het moeraslandje.

Martin Kea, melkveehouder te Ouderkerk aan de Amstel (NH): *“Ik heb 0,3 ha rietland langs de oever van het veenriviertje de Waver. Ik maai het twee keer per jaar in juli en oktober en voer het spul aan drachtig vee. Het onderhoud kost me een dag per keer. Ik krijg er € 700 per jaar voor. Door twee keer per jaar maaien voorkom je dat het riet de overhand krijgt en de kruiden verdringt. Het stukje is ideaal voor de flora; er staan bijvoorbeeld dotters, orchideeën en mossen. Vanuit huis kijken we erop. Ik geniet ervan als het mooi bloeit en ik vind het prettig als het er netjes bij ligt.”*

Beheer van een moeras-, oever- of boezemland

Maak eerst een keuze waar u wat zou willen realiseren: een grazige vegetatie of een ruigtevegetatie met of zonder bomen. Daarbij kunt u de passende maatregelen zoeken en treffen. Vooral planten, amfibieën, insecten en vogels zijn hierbij gebaat.

Maatregelen

• **Grazige vegetatie: beweid niet, maar maai jaarlijks**

De bodem en vegetatie van een moeraslandje zijn te gevoelig voor vertrapping om te beweiden. Dat geldt ook voor begrazing door schapen. Wilt u een mooie bloemrijke, grazige vegetatie, maai dan jaarlijks in augustus. Voer het maaisel af of zet het op een hoop. Kies hiervoor een

vaste plek, bijvoorbeeld in een hoek van het oeverlandje. Gebruik takken als onderlaag, hierdoor blijft de hoop luchtig en toegankelijk voor dieren. Let er op dat er geen ander materiaal in terecht komt, anders wordt het een stortplaats van afval. Ook bemesten is natuurlijk uit den boze. Probeer het moeraslandje vrij te houden van slootschoningsmateriaal en bagger. Dat materiaal werkt verrijkend en is dus nadelig voor de vegetatie van het moeraslandje.

• **Ruigvegetatie: maai gefaseerd en eens in de drie tot vijf jaar**

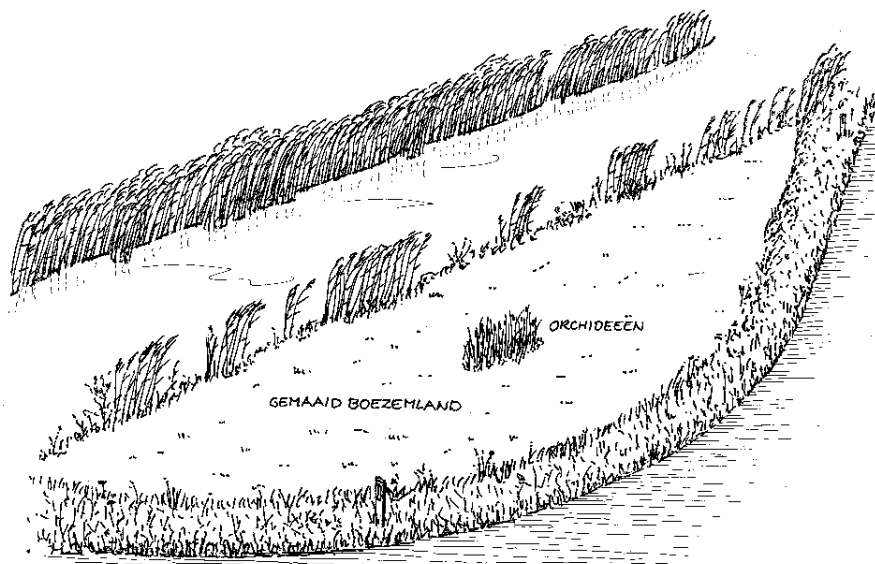
Kiest u voor veel ruigtekruiden, wat riet en de bijbehorende (broed)vogels, beweid dan liever ook niet. Maai slechts eens in de drie tot vijf jaar. Verdeel het landje in enkele stukken zodat er altijd een ruig gedeelte aanwezig is. Voer het maaisel af of zet het op een hoop. Kies een vaste plek, bijvoorbeeld in een hoek van het oeverlandje. Gebruik takken als onderlaag, hierdoor blijft de hoop luchtig en toegankelijk voor dieren. Let er op dat er geen ander materiaal in terecht komt, anders wordt het stortplaats van afval. Verwijder bomen als u geen opslag wilt.

• **Moerasbosje: maai en beweid niet, laat bomen staan en zet ze zonodig af**

Wilt u een moerasbosje tot ontwikkeling laten komen, laat dan de opslag van bomen staan of steek slieten van wilg of staken van wilg of zwarte els in de grond. Het is meestal niet nodig de ruigvegetatie kort te houden om de bomen goed te laten aanslaan. Voor het gezicht is dat soms wel aantrekkelijk. Beoordeel of het nodig is de bomen eens in de tien of meer jaar af te zetten. Mochten de bomen echt hoog uitgroeien, dan bestaat - afhankelijk van de ligging en de stevigheid van het moeraslandje en het al of niet aanwezige gevaar van afslag - het risico van omwaaien waardoor een deel van het moeraslandje in het water zou kunnen verdwijnen. Zet de bomen af op ongeveer vijftig centimeter boven de grond.

• **Leg zonodig een beschoeiing aan**

In situaties met veel golfslag, onder andere van passerende boten, is het zinvol een beschoeiing aan te leggen. Dit kan door in het water voor het landje bossen wilgentakken tussen palen te steken en die vast te leggen met een draad tussen de palen en over de takkenbossen heen. Doet u dit vaak, dan kan het landje op deze manier ook groter worden. Pas op dat u daarbij de grenzen van wat in uw situatie redelijk en mogelijk is in de gaten houdt.

Laten staan van orchideeën bij maaien van een oeverlandje in juli

Arbeid en financieringsmogelijkheden

De arbeid voor beheer van een oever- of boezemlandje hangt af van de soorten maatregelen en de beheersfrequentie: hoe vaker gemaaid of anderszins beheerd, hoe meer uren dit kost. Voor aanleg en beheer van een oever- of boezemland kunt u mogelijk subsidie krijgen via een landelijke of provinciale regeling voor aanleg en onderhoud van landschapselementen (zie hfst 5. Financieringsregelingen). Informeer hiernaar bij uw adviseur.